

Heine Siebrand en Yvonne Hiemstra

Voetangels & Klemtonen

- A word that breathes distinctly has not the power to die -

Inhoud

Voorwoord	7
De nieuwe liefde	9
Vrijman vrijwoord vrijspel - nieuwe liturgie	27
Love bade me welcome	33
Aan de stilte voorbij	43
De worsteling van Jakob aan de Jabbok	47
De Vreze des Heeren	61
Spiegels zonder venster	69
De ongevraagde aanwezige	81
Voetangels & Klemtonen	91
Leven in de schaduw van een dode God	109
Het alledaagse als vindplaats voor God	119
Op het eerste gezicht	129
Antwoorden zijn het leven niet	137
Biografie Heine Siebrand	149
Biografie Yvonne Hiemstra	151

Voorwoord

Vanuit ons vak als predikant maar ook vanuit persoonlijke betrokkenheid bij religie in de samenleving, zijn wij een stevige uitdaging aangegaan. Het is ons er om te doen het vrijzinnige christelijke erfgoed de toekomst in te dragen. Een exercitie die wij van belang achten. Dit boek vol essays die met elkaar verband houden maar ook los van elkaar gelezen kunnen worden, getuigt van een diepte-investering om de vrijzinnigheid van zijn oude ballast te bevrijden en nieuwe grond onder voeten te geven.

Wij beseffen terdege dat dit wel erg ambitieus klinkt. Dit is ook de bedoeling. Naar onze mening zou de vrijzinnigheid nog veel sterkere ambities kunnen hebben. Juist omdat de traditie daarvoor sterke waarden biedt. Dit boek is voor een breed publiek geschreven en handelt over thema's die algemeen menselijk van aard zijn maar die ook een prominente rol spelen in de beleving van eigentijds geloof. Het is een pleidooi voor de rijkdom die de vrijzinnigheid kenmerkt. Kortom, een *'must read'* voor wie vanuit een vrije maar gewortelde manier met spiritualiteit en persoonlijk geloof verder wil.

Deze bundel essays mag uniek worden genoemd omdat deze is ontstaan vanuit een jarenlange correspondentie, die op haar beurt is voortgekomen uit een terloopse ontmoeting. Als een ogenblik in de wind.

In het boek zelf wordt niet onthuld wie van ons als auteur verantwoordelijk is voor welke tekst. Dit is een bewuste keuze. Hiermee geven wij aan waar het volgens ons om draait in vrijzinnig geloven. Wij staan in voor elkaars visie en gedachten, ten teken van loyaliteit en trouw, verwijzend naar enkele kernthema's van deze bundel. Een boek dat als een uitnodigend venster wil zijn voor een ieder die zich erin wil spiegelen.

Aan de stilte voorbij

Sinds Anja Meulenbelts boek *De schaamte voorbij*, lijkt er geen einde te komen aan het aantal boektitels waarin het woordje ‘voorbij’ voorkomt. Na de democratie, het fatsoen, de cultuur en de grote verhalen lijkt zo’n beetje alles wat er toe doet voorbij te zijn. Een vreemde gewaarwording. Waar komt die behoefte toch vandaan om aan alles een einde te willen maken? Willen we voorgoed van iets af omdat we er klaar mee zijn? Wordt alles de mens van de 21e eeuw teveel? Of is het misschien een motief om na het afscheid van alles weer met een goed gevoel en veel onbevangener dan voorheen, als nieuw er nu naar terug te kunnen keren? Zoals in het anatheïsme – *the return to God after God*? Van mijn buurvrouw, die een cateringbedrijf had en uitstekend kookte, heb ik de wijsheid opgedaan dat smaken tijdens het koken weer teruggeroepen kunnen worden. Wat je ook in de soep doet, ze zijn nooit voorgoed verdwenen. Maar daarover straks meer.

Zoals een mens behoefte heeft aan de afwisseling van licht en donker, zo hebben wij ook behoefte aan de afwisseling van stilte en geluid. Klanken worden uit stilte geboren. Het spreken en het musiceren lijken aan de stilte te worden onttrokken. Elke kunstenaar is bekend met het voorrecht van de stilte. De stille plek waar het wonder van woord, van beeld en van klank geschiedt. Het gaat dan om een bijzondere stilte, een stilte die ruimte maakt voor energie en concentratie. Want niet elke stilte is hetzelfde. Er bestaan verschillende soorten stiltes. Zo is er de stilte van de verbijstering, van het stilvallen. Het tekort aan woorden, dat optreedt bij inslaande gebeurtenissen. Of ook de stilte van het met stomheid geslagen zijn. De Russische schrijver Leo Tolstoj wees altijd een stille plek in zijn

Spiegels zonder venster

De meeste boeken over religie en theologie stellen mij telkens opnieuw diep teleur. Dit omdat ik in de eerste plaats denk aan goede vrienden van mij en dat zij er niets aan zullen hebben. Het zijn stuk voor stuk boeken die geslaagd zijn in het achterhouden van wat ze beloven. En wat mijzelf betreft heb ik die weerkerende teleurstelling omgezet in actie. Ik heb ruim elfhonderd theologieboeken uit mijn kamer verwijderd en weggegeven of simpelweg verkocht. Soms omdat ze mij toch al een eind op weg hebben geholpen, maar meestal omdat ik ze ging bezien als dichtgevouwen wajangpoppen die zonder licht of schaduw op de plank lagen en niet de flauwste projectie op een enkele muur teweeg wisten te brengen. Diep van binnen schaamde ik mij voor mijn vrienden. En moest hen in de waan laten dat religie hocus pocus is zoals zij inmiddels stelselmatig waren gaan geloven om er vanaf te zijn. In het beste geval was voor hen religie een soort schimmenspel. Wel jammer alleen dat men had verzuimd het juiste licht en een geschikt projectiescherm mee te leveren.

Het was in de dagen van de Frankfurter Schule, toen maatschappijkritiek nog in was, met tot de verbeelding sprekende denkers als Adorno, Horkheimer en Marcuse toen een belangrijke ommekeer in het denken kon worden vastgesteld. In plaats van uit te zien naar de lokkende vergezichten van aanstormende nieuwe ontwikkelingen die om zich heen grepen, werden mensen juist sterker bepaald bij hun eigen plaats in dit alles. In ons land dacht Albert Heijn mee met de geneugten van de huisvrouw: ijskast, mixer en wasmachine deden hun intrede. Om, ondanks felle protesten van de vakbeweging die niet bij de tijd was, voorlopig te eindigen bij verruiming van de winkelsluitingswet: vrouwen gingen werken en konden

Biografie Heine Siebrand

Dr. Heine Siebrand (1951) is godsdienst-filosoof en predikant van de Geertekerk (remonstranten) in Utrecht. Hij promoveerde aan de Universiteit van Groningen op een proefschrift over Spinoza. Na functies aan de universiteit koos hij voor het predikantschap. Als programmamaker en spreker neemt hij actief deel aan het lezingencircuit. Hij schreef onder meer: *Spinoza and the Netherlands*, *Woorden zouden overbodig zijn*, *Mooi weer spelen* en *The Ground beneath our Feet*. A *Tokyo-lecture on Religion, Secularity and Eco-sophia*.

Meer informatie is te vinden op
www.heinesiebrand.nl

Biografie Yvonne Hiemstra

Fotografie: Jan de Vries

Drs. Yvonne Hiemstra (1975) studeerde godsdienstwetenschap (ethiek en godsdienstfilosofie) in Groningen.

In functies bij de overheid en in het onderwijs heeft zij brede (maatschappelijke) ervaring opgedaan.

Momenteel is zij werkzaam als predikant van de Verenigde Christelijke Gemeente (doopsgezind en remonstrants) in Dokkum en als supervisor aan de Hogere Hotelschool in Leeuwarden. Daarnaast is ze actief voor de Stichting Markant Friesland. Voor de Rijksuniversiteit Groningen is zij gestart met het schrijven van een proefschrift.

Yvonne is actief op Twitter. Zij is te vinden en volgen via [@Yv_Hiemstra](#)

Wat is de core business van kerk en religie in de samenleving? Doet God er nog toe? Welke rol speelt de vrijzinnige theologie in het (voort)bestaan van God?

Het zijn vragen die Heine Siebrand en Yvonne Hiemstra, twee vrijzinnige predikanten, stellen. Met hun essays dagen zij uit tot een open discussie over de toekomst van het christelijk erfgoed en geven zij een nieuwe kijk op het rijke verleden van de vrijzinnige levensbeschouwing. Deze bundel biedt handvaten en inspiratie voor wie in vrijheid verder wil met persoonlijk geloof en spiritualiteit.

“Voetangels & Klemtonen spoort aan de vragen van het bestaan helemaal te leven. Juist langs deze weg kun je ongemerkt in het antwoord gaan leven, zo zeggen Heine Siebrand en Yvonne Hiemstra de dichter Rainer Maria Rilke na.”

- Erik Borgman, hoogleraar publieke theologie, Universiteit van Tilburg

“Dit boek vormt een prikkelende bijdrage aan de discussie over de toekomst van vrijzinnig geloven. Het geleefde leven wordt aangewezen als de vindplaats van geloof en vertrouwen. Geloofskunst is hier samenklank, een moedige tocht waarbij de lezer uitgenodigd wordt om op eigen wijze de naam van God tegemoet te leven.”

- Christa Anbeek, remonstrants theoloog, VU Amsterdam

“Prettig ontregelende teksten over religie en cultuur. ‘God brengt per definitie onzekerheid’, schrijven de auteurs. Gelovige en ongelovige lezers worden in dit boek voortdurend op een ander been gezet.

Het beste dat de vrijzinnigheid te bieden heeft.”

- Frits de Lange, hoogleraar ethiek, PThU Groningen

www.voetangelsenklemtonen.nl

